

JAROSLAV KURFÜRST

**PŘÍBĚH RUSKÉ
GEOPOLITIKY**

JAK SE RUSKÁ MYŠLENKA
ZMOCNILA VÍCE NEŽ
ŠESTINY SVĚTA

UNIVERZITA KARLOVA
NAKLADATELSTVÍ KAROLINUM 2018

OBSAH

Poděkování	11
<hr/>	
1. Úvod	13
<hr/>	
2. O geopolitice, kritické geopolitice a jejích pojmech	25
2.1 Kde se vzala kritická geopolitika a oč v ní jde	27
2.2 Krátké zastavení u termínů kritické geopolitiky	32
Geopolitické představy	33
Geopolitické a operační kódy	34
Geopolitické příběhové linie a skripty	35
Geopolitické tradice	36
Geopolitická kultura	37
<hr/>	
3. Ruská geopolitika před geopolitikou	41
3.1 Území: expanze, sbírání zemí	41
Konsolidace a expanze na východ	45
Expanze na západ	53
Ovládnutí jižního Kavkazu	55
Pohlčení Střední Asie	58
Nenaplněné imperiální sny	61
Sovětská hegemonie	65
3.2 Instrukce: svaly geopolitiky	67
Církev: ve službách impéria	71
Armáda, síla Ruska	73
3.3 Ideje: imperiální sny a kosmologie geopolitických představ	75
Pravoslavný mesianismus	76
Moskva – třetí Řím: imperiální mesianismus	78
Smuta: imperativ rozpadu a ohrožení	82
Okno do Evropy	83
3.4 Koloniální a postkoloniální náhled na ruskou expanzi	85
<hr/>	
4. Klasické období ruské geopolitiky	92
4.1 Historický rámec: Rusko na geopolitickém hřišti 19. a počátku 20. století	93
4.2 Diskuse ruské inteligence a zrod geopolitických tradic	100

4.3	Geopolitické vize ruských myslitelů klasického období	105
	Startovní „výstřel do tmy“: Čaadajejova zповeď o Rusku a Evropě	105
	Sny slavjanofilů o Rusku coby ne-Evropě	109
	Panslavismus a Rusko jako anti-Evropa	114
	Liberální západníci a obhajoba Ruska jako součásti evropské civilizace	124
	Státocentrická idea Orientu	132
	Geografové ve službách státocentrické imperiální mise	136
	Eurasianismus – přijetí Asie, odvržení Evropy	145
4.4	Odstíny šedi geopolitických tradic předsovětského Ruska – teoretická diskuse	155
	Interakce paradigmat	157
	Interakce identitárních rámců	158
	Interakce hodnotových rámců	161
	Proměna diskuse na přelomu století	163
	Nejstabilnější části geopolitické kultury Ruska	164
<hr/>		
5.	Sovětská hybridní geopolitická kultura	168
5.1	Osud formální geopolitiky v SSSR	172
5.2	Praktická geopolitika SSSR v geopolitických příběhových liniích	183
5.2.1	Revoluční internacionalismus	184
	Linie státu: etablování bolševického Ruska na mezinárodní šachovnici	185
	Linie ideologie: snaha o spuštění světové revoluce	189
5.2.2	Období socialismu v jedné zemi: geopolitická autarkie a diverze v zahraničí	194
5.2.3	Komunistický imperialismus a geopolitika studené války	201
	Imperialismus a vlastenecká válka	201
	Cesta ke studené válce	203
	Geopolitika uvnitř „tábora míru“ – doktrína omezené suverenity	205
	Triangulární konstruování bipolárního světa a soutěž o „třetí svět“	209
	Mírová koexistence	210
5.2.4	Společný evropský dům a rozpad impéria – přestavba geopolitických souřadnic	215
5.3	Geopolitické představy	219
5.3.1	Problém geopolitické inferiority a jeho projekce do třídního boje	220
5.3.2	Vykonstruovaný i skutečný pocit ohrožení	224
5.4	Teoretická diskuse: kontinuita podstaty, diskontinuita formy	227
	Paradigma marxismu-leninismu versus sovětské paradigma	228
	Geopolitická antigeopolitika a chronopolitika	229
	Hybridita sovětské geopolitické kultury	232
	Maskování geopolitických tradic	234
	Přineslo sovětské období novou geopolitickou kulturu?	235

6. Postsovětské období – renaissance geopolitiky	238
6.1 Geopolitické příběhové linie	240
6.1.1 Společný evropský dům / velká Evropa	241
6.1.2 Multipolární svět	247
6.1.3 Odpor k rozšíření NATO	252
6.1.4 Společný boj proti terorismu po 11. září	257
6.1.5 (Re)integrace v postsovětském prostoru	261
6.1.6 Obrana proti barevným revolucím	266
6.1.7 Civilizacionismus v zahraniční politice	271
6.1.8 Geopolitické příběhové linie – trendy	275
6.2 Geopolitické tradice postsovětského období a ruská disciplinární geopolitika	276
6.2.1 Identifikace geopolitických tradic v postsovětském období	278
6.2.2 Geopolitická tradice západnictví	283
Koncept liberálního impéria	286
Liberální a prozápadní vize	287
6.2.3 Geopolitická tradice etatismu	290
Demokratický etatismus	292
Geoekonomická škola	298
Geopolitika a geostrategie silových složek	307
6.2.4 Geopolitická tradice civilizacionismu	312
Neosovětismus	319
Civilizacionistický izolacionismus Cymburského	328
Neoeurasianismus	334
Počátky radikálního neoeurasianismu	338
Ideové zdroje hnutí	339
Duginův politický aktivismus	345
Duginova geopolitika radikálního neoeurasianismu a představovaná geografie	347
Další stoupenci radikálního eurasianismu	351
Oficiální neoeurasianismus	354
Konvergence radikálního eurasianismu a státní politiky	357
Šíření radikálního neoeurasianismu na Západě a účast v dezinformační kampani	359
Ruský svět	360
Intelektuální počátky konceptu	363
Infrastruktura Ruského světa	365
Ruský svět jako geopolitická ideologie	367
RPC jako nositel geopolitiky Ruského světa i účastník nadace	
Russkij mir	369
Ruský svět a hybridní válka	373

6.3 Teoretická diskuse: Co se děje s geopolitickou kulturou v postsovětském Rusku?	375
Konvergence ruské zahraniční politiky a patriotických geopolitických diskursů	375
Kontrast konceptů neoeurasianismu a Ruského světa	378
Patriotická konvergence – konsensus geopolitiky a nadetnického nacionalismu	385
Dynamika geopolitických tradic	388
Pozůstatky prvků ze sovětské geopolitické kultury	392
Putinismus a paralelní geopolitický systém	392

7. Představované geografie, pomsta ideologie a střet geopolitických kultur 399

Seznam použitých zkratek	408
Poznámky k transkripci, transliteraci a užívání některých pojmů	409
Shrnutí	410
Summary	411
Příloha	412
Bibliografie	414